

TRUYỀN BÁ TIẾNG VIỆT VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM – MỘT PHƯƠNG THỨC HOÀNG PHÁP TẠI ĐÀI LOAN

NS.TS. Thích Nữ Hạnh Tâm *

Dân tộc nào cũng có tiếng nói riêng, chữ viết riêng. Người Việt, con cháu người Việt dù ở đâu cũng không thể không biết tiếng Việt và văn hóa Việt Nam. Một số ít tu sĩ Phật giáo Việt Nam sống và tu học tại nước ngoài đã lựa chọn phương thức hoàng pháp đưa đạo vào đời bằng việc dạy tiếng Việt, giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt và văn hóa Việt Nam.

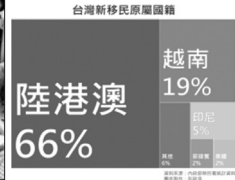
Phật giáo Việt Nam phổ cập và đi sâu vào mọi tầng lớp trong xã hội. Giáo lý đạo Phật cùng với ngôn ngữ, văn hóa xã hội Việt Nam là một tổng thể hỗ tương song vận đã đi vào tâm thức của các thế hệ người dân Việt đang sống tại Việt Nam cũng như trên toàn thế giới. Phật giáo Việt Nam đã để lại nhiều dấu ấn sâu đậm trong tâm hồn, tình cảm, trong phong tục tập quán của dân tộc Việt Nam. Chính vì vậy ở đâu có người Việt sinh sống ở đó bắt đầu có hoạt động dạy tiếng Việt và văn hóa xã hội Việt Nam qua nhiều phương tiện, từ hình thức dạy truyền thống cha truyền con nối đến hình thức dạy học của tổ chức hội đoàn, hoặc dạy tiếng Việt qua các phương tiện nghe nhìn, truyền thông online.

1. Nhu cầu nói tiếng Việt và giữ gìn văn hóa xã hội Việt Nam

Từ năm 1986 đến nay, theo nhịp sống đa nguyên toàn cầu hóa, số lượng người Việt kết hôn với người Đài Loan ngày càng tăng lên và số lượng người Việt đến Đài Loan học tập nghiên cứu và làm việc cũng không ít. Theo tư liệu của Sở Di dân Đài Loan, có 539.090 người công

---

* Ủy viên Thường trực Viện Nghiên cứu Phật học Việt Nam, Ủy viên Hội đồng thi Viện Khảo thí Đài Loan.

Lớp học tiếng Việt và văn hóa Việt Nam tại Đại học Quốc lập Cao Hùng Đài Loan.

dân mới của Đài Loan có quốc tịch gốc từ các nước khác di dân đến nhập cư và định cư, trong số đó người có quốc tịch gốc Việt Nam chiếm 19% .

Đài Loan là nơi có cuộc sống vật chất, cơ sở hạ tầng, văn minh văn hóa, giáo dục và an sinh xã hội tương đối tốt, đặc biệt là nền giáo dục và hoàng pháp Phật giáo hiện đại, song với người Phật tử gốc Việt họ vẫn khao khát môi trường sống được nói tiếng Việt và văn hóa Việt Nam trong gia đình, trong những cụm dân cư nhỏ của người Việt tại Đài Loan.

Hoạt động dạy tiếng Việt được tổ chức theo lớp học tiếng Việt và văn hóa cho cả gia đình, ngày văn hóa Việt Nam, tuần văn hóa Việt Nam và trung tâm văn hóa Việt Nam. Đối tượng học viên của các lớp dạy tiếng Việt tại Đài Loan là cả nhà ba thế hệ, gồm ông bà, cô dì, cháu và ba mẹ. Người dạy thường thực hiện song song việc hướng dẫn trẻ em và ông bà người Đài Loan nhận biết tiếng Việt và chỉ cho các mẹ người Việt cách giữ gìn sự trong sáng tiếng Việt cũng như ứng dụng văn hóa Việt Nam trong việc nuôi dạy con cái, giữ gìn sức khỏe cá nhân và gia đình. Những buổi học tiếng Việt cũng là cơ hội các mẹ cùng nhau chia sẻ cho nhau cách nấu các món ăn dinh dưỡng cho gia đình. Tận dụng thời gian các con vui chơi để các mẹ chia sẻ kinh nghiệm niệm Phật sao cho tâm được bình tĩnh, thân được an và dung hòa được các mối quan hệ gia đình trong cuộc sống hàng ngày.

Lớp học tiếng Việt cũng chính là trung tâm văn hóa Việt Nam. Nơi đó các mẹ cùng nấu các món ăn Việt Nam phục vụ buổi ăn trưa cho con, chụp hình với các con, cùng con học tập trưởng thành và kể cho con

nghe về quê hương mẹ Việt Nam, nơi có ông bà ngoại, nơi có “Mái chùa che chở hồn dân tộc, nếp sống muôn đời của tổ tông”. Phần lớn những người công dân có quốc tịch Việt Nam khi đến định cư tại Đài Loan, họ mang theo ngôn ngữ và văn hóa truyền thống Việt Nam hòa vào đời sống xã hội Đài Loan. Điều đáng chú ý là nhóm công dân Đài Loan có quốc tịch Việt là những sứ giả đã đưa văn hóa Phật giáo và văn hóa ẩm thực Việt vào đời sống thường nhật của các gia đình Đài Loan và các khu phố ở Đài Loan. Quán ăn Việt xuất hiện khắp hang cùng ngõ hẻm Đài Loan. Với người Việt, ẩm thực và bữa cơm gia đình không chỉ là nét văn hóa về vật chất mà còn là nét văn hóa về tinh thần.

2. Lợi ích từ việc học tiếng Việt và văn hóa xã hội Việt Nam

Gia đình người Đài Loan thường nói tiếng Hoa, tiếng Đài và tiếng Hakka ...Khi thế hệ con cháu biết tiếng Việt, chính các em là cầu nối tình cảm bền vững gắn kết các thành viên trong gia đình cũng như làm dịu sự căng thẳng do khác biệt văn hóa giữa cha và mẹ, giữa cha mẹ và ông bà. Hơn thế nữa có khi các em lại đóng vai người phiên dịch, người trợ lý và người thầy dạy tiếng Việt cho chính bố, ông nội bà nội và giúp mẹ cùng tự tin hội nhập môi trường sống của xã hội tại Đài Loan. Việc này giúp cho các thành viên trong gia đình hiểu và thương nhau hơn. Có thể nói các em là những sứ giả nối kết bà con bên mẹ có thể tiếp xúc với bà con bên cha, những thế hệ trẻ này là nguồn nhân lực cơ sở về ngoại giao nhân dân của cả Việt Nam và Đài Loan trong hiện tại và tương lai.

Việc hoàng pháp qua hoạt động dạy tiếng Việt và giữ gìn văn hóa, phong tục tập quán Việt Nam giúp Việt kiều Đài Loan giữ lại được những giá trị văn hóa mang bản chất truyền thống của cộng đồng các dân tộc Việt trong môi trường sống xã hội Đài Loan. Có thể nói trong tâm hồn của mỗi con người Việt Nam đều có chứa đựng ít nhiều triết lý nhà Phật và những hình ảnh về ngôi chùa “Đất vua, chùa làng, phong cảnh Bụt”. Người Việt dù có đi đâu, hoàn cảnh sống nào thì họ vẫn luôn giữ hình bóng ngôi chùa quê hương trong trái tim mình. Với ngôi chùa trong lòng, đêm đêm những người mẹ lại hát ru con những câu ca tiếng hát biết ơn về nguồn cội, về gốc rễ căn cốt của chính mình, ru con nguồn cội quê hương, đồng thời nhắc mình luôn nhớ về với nơi chôn nhau cắt rốn, nơi mà mình bắt đầu sự sống và thờ để rồi trở về với Phật ở trong lòng.

Ở môi trường sống xa quê hương, người tham gia hoàng pháp bằng cách dạy tiếng Việt và văn hóa Việt Nam luôn phải tự mình sống tu tập theo tinh thần nhập thế, tùy duyên bất biến nhằm vượt qua những ngăn cách của địa lý, văn hóa, tôn giáo, ý thức hệ, thời gian, không gian... để đưa đạo vào đời sống của các gia đình người Việt. Gia đình là một trong những “mảnh đất” ươm mầm những vị Phật cho nhân loại. Gia đình là nơi tạo ra những môi trường sống của hiếu và thương, quan tâm và chia sẻ, trách nhiệm và nghĩa vụ, tử bi và tôn trọng để nuôi dưỡng tâm hồn và nhân cách con người. Dạy tiếng Việt cho cả gia đình là cách trực tiếp đưa đạo vào đời. Việc hoàng pháp phải chuyên sâu tập trung vào khả năng phát huy tánh giải thoát giác ngộ của mỗi cá nhân song song với năng lực giữ gìn sức khỏe, chăm lo đời sống gia đình.

Hoàng pháp để giúp người dân phát triển đời sống tâm linh nơi quê hương mới, chính nhờ vào đời sống tâm linh đã biến cuộc đời của mỗi con người thành một vùng đất hòa bình an lạc và đáng sống hơn bất cứ đâu. Càng đi sâu hơn vào tâm linh, cuộc sống của con người ngày càng trở nên dễ dàng, nhẹ nhàng, thanh thản.

Hiện nay Đài Loan đang có 80.000 học sinh là con em của những gia đình đa văn hóa, cha là người Đài và mẹ là người Đài gốc Việt. Từ năm học 2018, Đài Loan sẽ đưa tiếng Việt vào dạy trong các trường phổ thông ở vùng lãnh thổ này như là một ngoại ngữ thứ hai cho học sinh lựa chọn và sách giáo khoa để giảng dạy tiếng Việt cho học sinh ở Đài Loan cũng đã cơ bản hoàn tất. Trong các tổ chức tôn giáo tại Đài Loan đã bắt đầu có chùa, tịnh thất của Tăng Ni Phật tử Việt Nam thành lập.

Văn hóa Việt Nam và văn hóa Đài Loan đều có thành tố văn hóa hải dương. Các em sinh ra và lớn lên ở các gia đình cha mẹ là những người khác quốc tịch thường có chỉ số thông minh (Intelligence Quotient), chỉ số nhận biết cảm xúc (Emotional Quotient), chỉ số năng lực thể hiện sự sáng tạo và thích ứng xã hội (Cultural Intelligence) cao. Việc dạy tiếng Việt và văn hóa xã hội Việt Nam góp phần giáo dục thế hệ trẻ biết tôn trọng các hình thái ý thức xã hội, làm đa dạng các sắc màu văn hóa cho quê hương Đài Loan cũng như chính quê hương đất nước Việt Nam. Các em là người Đài Loan cũng là người Việt Nam. Việc nghiên cứu giảng dạy tiếng mẹ đẻ tại Đài Loan, trong đó có tiếng Việt đã phần nào chứng minh ưu thế về khả năng thích ứng đa văn

hóa của con em các gia đình Tân Di dân Đài Loan. Việc này góp phần động viên các gia đình người Đài Loan cũng cho con em mình làm quen với ngôn ngữ và văn hóa khác từ nhỏ và học cách bao dung, tôn trọng các ngôn ngữ và văn hóa khác nhau.

Hoạt động dạy tiếng Việt không chỉ có ích cho con em người Việt tại Đài Loan và còn giúp cho người Đài Loan hiểu về Việt Nam và có ý hướng đến Việt Nam đầu tư kinh doanh. Ngày càng có nhiều doanh nghiệp Đài Loan tham gia đầu tư vào thị trường kinh tế và thương mại Việt Nam, góp phần vào sự phát triển kinh tế công nghệ 4.0 của Việt Nam và các nước khu vực châu Á.

3. Một số suy nghĩ cá nhân về việc dạy tiếng Việt và văn hóa Việt Nam

Hòa nhập văn hóa bản địa, không phải bỏ đi những gì mình có mà dâng tặng cho xã hội sở tại những món ăn tinh thần mang tinh hoa văn hóa của dân tộc mình để người bản xứ tiếp nhận mình và ngôn ngữ văn hóa nước mình. Phối hợp với chính quyền địa phương để mở các trung tâm văn hóa Việt Nam, các hội đoàn hướng nghiệp với những nghề thủ công truyền thống và tư vấn về kinh nghiệm phòng bệnh cho mọi người. Thường xuyên tổ chức các hoạt động văn hóa với các nội dung đúng theo tinh thần văn hóa giáo dục, cần kiệm và khuyến thiện, thân thiện và bảo vệ môi trường từ những hành động không xả rác bừa bãi, không dùng những bao bì gây ô nhiễm môi trường, có thói quen sử dụng ly uống nước cá nhân, các vật dụng cần thiết đem theo người và hạn chế sử dụng các loại bao bì, muống đũa tiện lợi chỉ dùng một lần.

Thời đại phát triển toàn cầu, xã hội biến thiên và hiện đại, tuy nhiên sự hiện đại không giúp con người thoát khỏi vô minh, cho nên con người vẫn chịu nhiều khổ đau do chính tâm mình tạo ra. Con người hơn lúc nào hết khát vọng thoát ra khỏi ràng buộc của vật chất để tìm về giá trị tâm linh giải thoát giác ngộ. Sự khát vọng làm chủ sinh mạng chính mình trong trạng thái hiểu rõ các mối nhân duyên hỗ tương sanh diệt của con người và môi trường tự nhiên của vũ trụ. Nhiều người muốn quay về tìm lại Phật tánh trong chính mình để sống với nguồn chân của xã hội đang là nhu cầu cấp thiết của nhân loại.

Người tham gia hoàng pháp cần phải có sự thể nghiệm giải thoát nhất định mới có thể tùy duyên bất biến đưa đạo vào đời qua các hoạt

động dạy ngôn ngữ và văn hóa cho Phật tử người Việt ở hải ngoại. Đây là thử thách khó khăn nhất của người hoàng pháp vì bản thân họ cũng phải đối diện với các vấn đề khác biệt về ngôn ngữ và văn hóa và tự thân phải thích ứng hội nhập trước khi tham gia vào công việc hoàng pháp tại nước ngoài.

Nếu chính mình không có khả năng quản lý thân tâm mình trong môi trường sống đa văn hóa thì sẽ không có kinh nghiệm truyền bá cho mọi người văn hóa tâm linh Phật giáo, văn hóa lấy sự điều hòa hơi thở làm cơ sở cho tiến trình điều hòa thân tâm, sống tỉnh giác hàng ngày.

4. Một số ý kiến nhỏ thay lời kết

Ngày nay các trường đại học lớn ở các nước phương Tây đang khởi xướng phong trào nghiên cứu ứng dụng Phật học, đào tạo giáo viên dạy Phật học và biên soạn giáo trình Phật học đưa vào hệ thống giáo dục phổ cập. Công trình sử dụng các ngôn ngữ trong đó có tiếng Việt để giảng dạy Phật học là công trình mang tính toàn cầu và thời đại cần rất nhiều Tăng Ni Phật tử tham gia. Ban Hoàng pháp Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam có rất nhiều giảng sư có trình độ Phật học nhưng lại bị hạn chế về ngoại ngữ, nếu đào tạo hoàng pháp kết hợp khuyến khích học ngoại ngữ thì công tác hoàng pháp tại hải ngoại trong tương lai sẽ hiệu quả hơn. Xã hội toàn cầu hóa ngày nay đòi hỏi người tham gia hoàng pháp phải có các kỹ năng thích ứng xã hội cao mới có thể thực hiện hiệu quả việc giới thiệu tiếng Việt và văn hóa Việt Nam, đặc biệt là văn hóa Phật giáo Việt Nam.

